

Відгук
офіційного опонента доктора ветеринарних наук
Телятнікова Андрія Володимировича
на дисертаційну роботу Слюсаренка Дмитра Вікторовича на тему
“Клініко-експериментальне обґрунтування диференціальних блокад
місцевими анестетиками у тварин”, подану на здобуття наукового ступеня
доктора ветеринарних наук зі спеціальності 16.00.05 – ветеринарна хірургія

Актуальність обраної теми. Місцева анестезія займає значне місце серед методів надання лікувальної допомоги як великим, так і дрібним тваринам. Однак традиційні методи знеболювання та патогенетичної новокаїнової терапії в сучасних умовах зазнають певних змін. Це пов'язано з більш широким впровадженням в практику ветеринарної медицини місцевих анестетиків амідного ряду, таких як лідокаїн та бупівакаїн. Крім того, перспективним щодо тварин в сучасних умовах є використання спеціального устаткування для виконання спінальних, епідуральних та провідникових блокад, яке допомагає анестезіологу більш безпечно і точно розташувати голку поблизу нервових структур. Водночас у ветеринарній медицині ще недостатньо впроваджені методики післяопераційного анестезіологічного супроводу тварин, і в цьому питанні технічні аспекти тривалої доставки місцевого анестетика до нерва є надзвичайно актуальні.

Все це в свою чергу дозволяє досягти бажаного впливу на елементи нервової системи, а також викликати ряд бажаних для лікаря фізіологічних ефектів застосування місцевих анестетиків, що сприяє більш легкому перебігу захворювання і може скоротити термін лікування тварини.

Таким чином, розширення спектру застосування методів місцевої анестезії є актуальним, що дозволить створити умови для захисту тварин від больового подразнення.

У зв'язку з цим дисертаційна робота Слюсаренка Дмитра Вікторовича на тему “Клініко-експериментальне обґрунтування диференціальних блокад місцевими анестетиками у тварин” є актуальною, і має як теоретичне, так і практичне значення для ветеринарної хірургії. Вона направлена на наукове обґрунтування диференціальних епідуральних та провідникових блокад з лікувальною метою за лікування хвороб у каудальній частині тіла тварин на прикладі собак і великої рогатої худоби.

Отримані дисертантом матеріали розширюють можливості місцевої анестезії щодо тварин за рахунок методу диференціальних фармакологічних блокад. Важливим аспектом в цьому питанні є аналгетичний і лікувальний ефекти, які забезпечує диференціальна блокада 0,2 % розчином бупівакаїну.

Аналіз змісту дисертації та її методичний рівень. Дисертаційна робота Д.В. Слюсаренка має традиційний вигляд і вона відповідає вимогам, що пред'являються до докторських дисертацій. Робота викладена на 365 сторінках друкованого тексту, основна її частина складає 274 сторінки, ілюстрована 18 таблицями та 49 рисунками. Список використаних джерел включає 467 найменувань, у тому числі 271 – латиницею. Дисертація складається зі вступу, огляду літератури, розділу “Вибір напрямів досліджень, матеріали та методи виконання роботи”, 4-х розділів власних досліджень, аналізу й узагальнення результатів досліджень, висновків та пропозицій виробництву, списку використаних джерел і додатків.

У вступі (с. 24–35), який викладено на 12 сторінках описано актуальність теми наукових досліджень із посиланням на праці авторитетних вчених, які займалися питаннями анестезіології, вказано мету та завдання досліджень, об'єкт, предмет та методи досліджень, обґрунтовано наукову новизну та практичне значення дисертаційної роботи, апробацію результатів дисертації, структуру та обсяг дисертації.

У вступі вказано на особистий внесок здобувача, який полягає в самостійному опрацюванні літератури за темою дисертації, виконанню та узагальненню всього обсягу клініко-експериментальних досліджень, проведенню статистичної обробки одержаних результатів. Дисертантом особисто виконані всі анестезіологічні процедури, оперативні втручання, ортопедична обробка та курація хворих тварин.

Також у розділі “Вступ” вказано зв'язок дисертації із науковими програмами і темами. Так, дисертаційна робота є частиною наукової тематики кафедри хірургії та хвороб дрібних домашніх тварин Білоцерківського національного аграрного університету (БНАУ) “Застосування епідуральних та провідникових блокад місцевими анестетиками у тварин з метою анестезії, анальгезії та в якості патогенетичного методу лікування” за державним реєстраційним номером 0116U002334 (2015–2019 рр.), та складовою частиною науково-дослідної роботи кафедри хірургії імені професора І.О. Калашника Харківської державної зооветеринарної академії “Удосконалення методів місцевої і загальної анестезії, діагностики, патогенетичних засобів лікування тварин з хірургічними захворюваннями органів черевної та ротової порожнин, локомоторного і статевого апаратів” за державним реєстраційним номером 0113U007964 (2014–2018 рр.).

Розділ 1 “Огляд літератури” викладений на 43 сторінках (ст. 36–79) і складається з 10 підрозділів. В ньому висвітлено достатнє знання вітчизняних і зарубіжних джерел з питання, яке вивчається, дано їх детальний аналіз. Підрозділи огляду літератури цілком відповідають темі дисертаційного

дослідження і безпосередньо застосуванню місцевої анестезії та аналгезії. Окремим підрозділом є висновок з огляду літератури.

Розділ 2 “Вибір напрямів досліджень, матеріали та методи виконання роботи” викладений на 31 сторінках (с. 80–111), і висвітлює етапи виконання основної частини дисертації, в ньому наведена схема напрямків досліджень, а також перелік використаних у дослідженнях методик.

Розділи 3–7 (с. 112–235) присвячені власним дослідженням дисертанта і в них автор дає детальний опис отриманих ним результатів, які ілюстровані рисунками і таблицями.

Розділ 3 присвячений вдосконаленню технік епідуральних та провідникових блокад у тварин. Дисертант дослідив велику кількість практичних аспектів виконання місцевої анестезії, такі як технічне забезпечення, техніку виконання епідуральних блокад, особливості фіксації катера у собак і великої рогатої худоби.

Техніка виконання провідникових блокад у собак заслуговує особливої уваги, оскільки вона проведена із застосуванням сучасного засоба візуалізації нервів – нейростимулятора “Stimuplex HNS-12”, ізольованих голок “Stimuplex A”, наборів для катетеризації периневрального простору “Contiplex D”, а також розробленої автором катетеризації периневрального простору внутрішньовенними катетерами.

Взагалі результати досліджень розділу 3 є підґрунтям до безпечного, зручного тривалого виконання технік епідуральної і провідникової анестезії, які забезпечують тривалу післяопераційну аналгезію.

В розділі 4 описані особливості застосування місцевих анестетиків артикаїну, бупівакаїну та ропівакаїну з метою знеболювання та новокаїну з лікувальною метою в собак і великої рогатої худоби.

Розділ 5 присвячений визначенню параметрів диференціальної блокади новокаїном, лідокаїном, бупівакаїном та ропівакаїном в різних концентраціях у собак і великої рогатої худоби. Дія цих препаратів була досліджена за параметрами моторного, сенсорного та вегетативного компонентів блокади. Метою досліджень даного розділу було визначення препарату і концентрації, яка забезпечує ефект диференціальної блокади, і в результаті визначено, що його забезпечує 0,2 % розчин бупівакаїну.

Розділ 6 присвячений клінічній апробації диференціальної епідуральної блокади в собак за виконання оваріогістеректомії, мастектомії та у великої рогатої худоби за виразок підошви тазових кінцівок. Дослідження цього розділу можна вважати ключовими, оскільки вони виконані в клінічних умовах, висвітлюють факт меншого впливу на організм тварин і прискорення загоєння

патологічних процесів у випадку застосування запропонованих методів диференціальних блокад, і мають прикладне значення.

Розділ 7 присвячений опису ускладнень за виконання епідуральної та провідникової анестезії у собак і великої рогатої, які автор спостерігав в процесі експериментів і клінічного впровадження.

В кінці кожного розділу власних досліджень виконано коротке узагальнення отриманих результатів досліджень, що дозволяє легше сприйняти викладений матеріал.

Розділ 8 “Аналіз та узагальнення результатів дослідження” викладено на 31 сторінці (с. 236–268), в якому автор описує основні етапи проведених досліджень і їх результати порівнює з даними наукової літератури. Розділ читається вільно і легко сприймається.

Дисертаційна робота закінчується 16 висновками, які відображають матеріали дисертаційної роботи і базуються на отриманому автором фактичному матеріалі.

Все вищесказане дає підстави вважати, що викладені в дисертаційній роботі положення і висновки науково обгрунтовані, логічно впливають із отриманих результатів дослідження.

Пропозиції викладені в дисертаційній роботі конкретні, і можуть бути використані лікарями ветеринарної медицини в практичній роботі.

Ступінь обгрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Обгрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації підтверджується:

- 1) високим методичним рівнем клінічної та експериментальної частин роботи, логічністю викладеного в ній матеріалу;
- 2) відповідністю вибраних методів досліджень поставленій меті та завданням роботи;
- 3) математичною обробкою результатів клінічних і лабораторних досліджень;
- 4) впровадженням результатів дисертаційної роботи в наукових дослідженнях і практичній діяльності.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується логічною послідовністю проведених дослідів, використанням як загальноновідомих, так і розроблених власно методів дослідження.

Дисертантом на основі проведених досліджень було доведено ефективність диференціальних блокад, які забезпечують аналгезію та вегетативну блокаду, оптимізовано застосування місцевих анестетиків на

прикладі 0,2 % розчину бупівакаїну для забезпечення лікувального впливу. Препарат бупівакаїн в зазначеній концентрації викликає явище диференціальної фармакологічної блокади, і його дія апробована за епідуральної блокади у собак і великої рогатої худоби та за провідникових блоkad нервів кінцівок у собак.

На основі отриманого фактичного матеріалу рекомендовано схему операційної анестезії та післяопераційної аналгезії у собак та анестезіологічний супровід ортопедичної розчистки ратиць у великої рогатої худоби.

Практичне значення дисертації полягає у впровадженні та адаптації для роботи з тваринами нейростимулятора, який автор застосовував як для провідникових блоkad, так і для епідуральних. Також цей прилад був застосований для визначення показників збудливості тканин, крім того вперше адаптовано для роботи з тваринами реографічний комплекс "Cardio".

Також практичне значення дисертації заключається в удосконаленні методик епідуральних блоkad у собак шляхом тривалої фіксації катетера в тканинах, провідникових блоkad плечового сплетіння, стегнового та сідничного нервів у собак із застосуванням нейростимулятора і внутрішньовенного катетера.

При виконанні дисертаційної роботи було використано достатню кількість як клінічно здорових тварин, так і тварин з патологічними процесами, що також є підтвердженням вірогідності отриманих результатів.

Повнота викладення матеріалу дисертації в наукових працях та авторефераті.

Основні наукові положення, що сформульовані у дисертації викладені у 42-х наукових працях, із яких 20 одноосібних, та 5 у виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз даних, 3 патенти на корисну модель, 3-х методичних рекомендаціях, практикумі та науково-методичному посібнику.

Матеріали дисертації доповідались і були схвалені на 14 міжнародних науково-практичних конференціях.

Результати, отримані в ході виконання дисертаційної роботи увійшли до науково-методичного посібника та практикуму, які були затверджені науково-методичною радою центру інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів "Агроосвіта", а також до трьох методичних рекомендацій. Матеріали дисертаційної роботи використовуються при викладанні предметів хірургічного профілю у шести вищих навчальних закладах України, та в роботі державних та приватних клінік ветеринарної медицини.

Дисертація і автореферат написані державною мовою та оформлені згідно вимог державної атестаційної комісії України.

Зміст автореферату, висновки та пропозиції ідентичні до дисертації, та в достатньому обсязі відображають основні положення дисертаційної роботи.

Зауваження та запитання, які виникли при аналізі дисертаційної роботи.

1. В розділі “Огляд літератури” (с. 36) зустрічається велика кількість посилань на літературні джерела в дужках. На наш погляд це забагато.

2. Розділ “Огляд літератури” містить підрозділ “Історія розвитку місцевої анестезії та впровадження місцевих анестетиків”, на наш погляд в цьому розділі достатньо описати сучасний стан місцевої анестезії.

3. В розділі “Вибір напрямів досліджень, матеріали та методи виконання роботи” таблицю 2.1 бажано було б розділити на кілька частин за кожним етапом, що полегшувало б сприйняття матеріалу.

4. В розділі “Аналіз та узагальнення результатів дослідження” на наш погляд доречно було б розмістити загальну таблицю з описом блокад, які застосовувались в роботі, і привести коротку характеристику кожного з них, а також описати переваги обраного методу. Це могло б покращити сприйняття викладеного матеріалу.

5. У тексті дисертації зустрічаються поодинокі технічні помилки, здебільшого пов’язані з комп’ютерним набором.

6. Чому ви не рекомендуєте для клінічного застосування з метою диференціальної блокади ропівакаїн, адже ви вказуєте на його здатність викликати це явище?

7. В чому ви вбачаєте продовження наукових розробок з обраної вами проблематики досліджень?

8. Чому при клінічному впровадженні диференціальної блокади у собак 0,2 % розчин бупівакаїну застосовували 4 рази на добу, а у великої рогатої худоби – 3 рази?

9. За яких показань крім хвороб кінцівок у великої рогатої худоби може бути застосована запропонована вами методика диференціальної епідуральної блокади 0,2 %-ним розчином бупівакаїну?

Однак, наявні окремі зауваження не є принциповими, і не зменшують наукової цінності і проблемного значення виконаної роботи. Вони не знижують актуальності, наукової новизни, та практичної її значимості.

Висновок.

Дисертаційна робота Слюсаренка Дмитра Вікторовича на тему “Клініко-експериментальне обґрунтування диференціальних блокад місцевими анестетиками у тварин” є закінченим науковим дослідженням, в якому дано вирішення наукової проблеми оптимізації застосування місцевоанестезувальних препаратів з метою аналгезії і патогенетичного

лікувального впливу на прикладі 0,2 % розчину бупівакаїну для диференціальних епідуральних та провідникових блокад у собак і великої рогатої худоби.

Дана дисертація повністю відповідає шифру спеціальності 16.00.05 – ветеринарна хірургія і профілю спеціалізованої вченої ради Д 27.821.02.

Проведений аналіз дисертації дає можливість зробити висновок, що автор за вибором теми, методичним рівнем, аналізом джерел літератури і одержаних результатів досліджень, зробленими висновками і пропозиціями, проявив себе кваліфікованим і самостійним вченим, який може ставити і вирішувати наукові проблеми і самостійно проводити наукову роботу.

За актуальністю, кількістю проведених досліджень, науковою новизною отриманих результатів досліджень, зробленими висновками, рекомендаціями, теоретичним і практичним значенням для виробництва вважаю, що дисертаційна робота **Слюсаренка Дмитра Вікторовича “Клініко-експериментальне обґрунтування диференціальних блокад місцевими анестетиками у тварин”** відповідає вимогам п. 10 “Порядку присудження наукових ступенів” щодо докторських дисертацій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 зі змінами, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня доктора ветеринарних наук за спеціальністю 16.00.05 – ветеринарна хірургія.

Офіційний опонент: доктор ветеринарних наук,
завідувач кафедри хірургії, акушерства та
хвороб дрібних тварин Одеського
державного аграрного університету

А.В. Телятніков

“18” червня 2018 року

*Зі мною підтверджую
ст. Інспектор в.к. Слюсаренко Д.В.*

